

اجزاء عملکرد سویا (*Glycine max*(L.)Merr.) بعد از انتخاب براساس عملکرد دانه ساقه اصلی

Yield components of soybean (*Glycine max*(L.)Merr.) after selection based on main stem seed yield .

محمدرضا شهبواری^۱

چکیده

در سال ۱۳۷۵ بررسی سهم پارامتری رشد در میزان عملکرد دانه، تعیین مشخصات فرم دلخواه و مناسب ترین زمان کاشت ارقام سویا در مزرعه مرکز خدمات قهدریجان اصفهان انجام شد. برای این منظور پنج رقم سویا همگی با رشد نامحدود به نام های ویلیامز، وودورث و زان متعلق به گروه III رسیدگی و هاک و بلاک هاک متعلق به گروه II رسیدگی که در آزمایش های قبلی براساس عملکرد دانه ساقه اصلی انتخاب شده بودند مورد مطالعه قرار گرفتند. ارقام ذکر شده در چهار تاریخ کاشت (ششم، شانزدهم و بیست و ششم اردیبهشت و ششم خرداد) به صورت مربع لاتین با توزیع کرت های خرد شده مقایسه گردیدند. تاریخ های کاشت به عنوان کرت های اصلی و ارقام به عنوان کرت های فرعی به صورت تصادفی توزیع شدند. ضرایب همبستگی بین صفات و معادله رگرسیون چند متغیره خطی مرحله ای بین میانگین عملکرد بوته و صفات دیگر مقایسه گردیدند. تعداد دانه در ساقه های فرعی بالاترین همبستگی را با عملکرد بوته داشت و همچنین بیشترین تغییرات عملکرد دانه را در معادله رگرسیون توضیح داد. تجزیه علیت براساس متغیرهای وارد شده در مرحله نهانی معادله رگرسیون مرحله ای شامل تعداد دانه در ساقه های فرعی، تعداد گره در ساقه اصلی، تعداد غلاف در هر گره ساقه اصلی، وزن هزار دانه، تعداد ساقه فرعی در بوته، متوسط طول ساقه فرعی و تعداد غلاف در هر گره ساقه فرعی انجام شد. براساس نتایج حاصله تعداد دانه در ساقه های فرعی، بالاترین اثر مستقیم را بر عملکرد بوته داشت و اثرات غیرمستقیم تعداد ساقه های فرعی در بوته، طول ساقه فرعی و تعداد غلاف در هر گره ساقه فرعی از طریق تعداد دانه در ساقه های فرعی مثبت و بالا بودند. بنابراین به نژادی ارقام یادشده را می توان براساس تلاقی این ارقام با ارقامی که دارای تعداد دانه در ساقه های فرعی زیادی هستند برنامه ریزی کرد. بدین منظور وجود تعداد زیادی ساقه فرعی و تعداد غلاف در هر گره ساقه فرعی ضروری به نظر می رسد.

واژه های کلیدی: سویا، عملکرد، اجزاء عملکرد و تاریخ کاشت.

مقدمه

عملکرد دانه سویا، همانند سایر محصولات زراعی، حاصل اثرات متقابل تعداد زیادی ژن با محیط است. به همین جهت انتخاب مستقیم برای آن موفقیت آمیز نبوده و منجر به افزایش قابل ملاحظه ای در عملکرد نمی گردد. انتخاب برای

اجزاء عملکرد به عنوان راه حلی جهت پیشرفت بیشتر در افزایش عملکرد پیشنهاد شده است. اما متأسفانه همبستگی های منفی بین اجزاء عملکرد سبب گردیده است که انجام انتخاب به نفع یکی عملاً انتخاب علیه دیگری باشد (شهبواری و همکاران، ۱۳۷۲).